

Hamberger Judit**A szlovákok az MKP kormányzati szerepéről****Slovaks about the Governing Role of the PHC**

The acting of Hungarians in the Slovak government slowly but surely change the slovaks opinion about Hungarians. There are far less nervosity and hysterical statements concerning Hungarians which the former regimes from time to time tried to make the most of. The fact that the PHC became a party of the Slovak government and it represented also the Slovaks interests in negotiations with Hungary means that the Slovaks made a couteous step toward Hungarians, the Hungarians proved on the other side that they have nothing against Slovaks.

Általános jellemzők

Az 1998-as kormányváltás olyan fordulatot hozott magával Szlovákiában, amely nemcsak az ország politikai irányváltása miatt jelentett mérföldkövet a szlovák bel- és külpolitikában, hanem azért is, mert a magyarokkal szemben komplexusokkal, olykor főbiával megterhelt szlovák társadalom politikai elitjének demokratikusabb része kormányzati pozícióhoz juttatta a magyar kisebbség politikai képviselőjét, a Magyar Koalíció Pártját. Ezt a tettet többféleképpen lehet értékelni és értelmezni. Az egyik lehetőség az, hogy a szlovák politikai elit és társadalom nagyobbik része éretté vált, és felismerte saját politikai érdekeit, a másik magyarázat szerint leküzdötték magukban a magyarkomplexust, és elfogadták a magyarokat az országos politika formálói gyanánt. Az előbbi feltételezi, hogy a szlovákok politikailag, az utóbbi pedig, hogy társadalomlélektanilag érettebbé váltak.

A magyarokkal való szoros vagy laza együttműködés lehetősége és szükségessége ugyanis az 1990-es évtizedben, különösen pedig Szlovákia önálló állammá válása óta beteges félelmet váltott ki a szlovákok nagyobbik részéből. Ez a félelem a szlovák–magyar viszony olyan problémáiból táplálkozott (és táplálkozik), amelyek az alapszerződés elfogadása ellenére tovább hatnak a szlovák (és szlovákiai magyar) társadalomban. A kölcsönös bizalmatlanságon alapuló problémák lényege magyar oldalon az asszimilációtól, szlovák oldalon pedig a magyarlakta területek elvesztésétől való félelem.

A szlovák–magyar viszonyban a magyarok kormányzatba való beemelése rendkívüli esemény volt, hiszen az 1990-es évtized magyarkomplexustól befolyásolt szlovák politika bővelkedett magyarelles lépésekben. Elsősorban azok a törvények tartoznak ide, amelyek úgy szabályoztak problémákat, hogy általuk a magyar nemzetiségű állampolgárok hátrányos helyzetbe kerültek. Ilyenek a csehszlovák restitúciós törvény (1990), a szlovák alkotmány preambuluma, a két nyelvtörvény (1991, 1995), az iskolapolitikát és a kultúrpolitikát, a regionális szintű állami és közigazgatást befolyásoló törvények és rendeletek.

A három Mečiar-kormányzat idején (1990–1998) a szlovákiai magyarok politikai képviselői nehéz helyzetbe kerültek, mert magyarságuk miatt a parlamenti ellenzéken belül is ellenzékbe szorultak. Közöttük együttműködésre csak lassú folyamatban, elsősorban 1997 második felétől került sor. A magyar kisebbségi politikusoknak ebben az időszakban nem-

csak a magyarellenes kormányzati politikával, hanem a demokratikus szlovák ellenzék politikusainak magyarellenességével és komplexusával is meg kellett küzdeniük.

Ezt a küzdelmet nemcsak a magyarok és a szlovákok egymással, hanem a szlovákok egymás között is vívják (mind a mai napig). Az is előfordul, hogy szlovák politikuskok egyénileg, belső vívódásban küzdenek meg saját magyarkomplexusukkal. Elsősorban olyan esetekben, amikor a magyar kisebbség helyzetének problémái egyúttal összefüggenek az ország általános politikai demokráciájával és kultúrájával.

Az ellenzéki együttműködés nehézségei

A szlovák demokratikus ellenzék 1997 végéig több okból is tartózkodott a magyarokkal nyíltan vállalt politikai együttműködéstől. Az egyik az volt, hogy tartottak saját választóik pálfordulásától, amit a szlovák társadalomban (is) általánosan élő magyarellenességre alapoztak. Hivatkozásuk alapja az a félelem volt, hogy ha a magyarokkal politikai együttműködésre lépnek, akkor jelentős szavazatvesztésre kell számítaniuk. (Ez a félelmük az 1998-as választás után közvetlen módon nem igazolódott be.)

Az 1997 decemberében aláírt ellenzéki (Mečiar-ellenes) együttműködés formája, a demokratikus kerekasztalok szervezése olyanfajta politikai egyeztetés volt, amelyben a kölcsönös korrekt viselkedés szabályait rögzítették a választási kampányra vonatkozóan, egyeztették politikai programjaikat, és előkészítették a választás utáni együttműködés lehetőségét. A szerződésben a magyarok olyan kompromisszumokat vállaltak, amelyeket később a koalíciós szerződésben és a kormányprogramban is megújítottak.

A Magyar Koalíció Pártja (MKP) már a választások előtt hangoztatta, hogy kész kormányra lépni a szlovák demokratikus ellenzéki erőkkal. Részt vettek minden demokratikus kerekasztal-tárgyaláson. A kormányban való részvételi szándékukat rögtön a választási eredmények közzététele után (1998. szeptember 26.) megismételték, és azt hangsúlyozták, hogy az a kormány, amelyben a MKP is részt vesz, stabilabb lesz. Bugár Béla ezt úgy jellemezte, mint „a szlovákok és a szlovákiai magyarok történelmi megbékélésének lehetséges útját” (Slovensko, 1998–1999, 91.) De már a koalíciós tárgyalásokon megmutatkoztak a nézeteltérések a Demokratikus Baloldal Pártja (DBP) és a MKP között, ami a későbbiekben súlyos konfliktusokkal terhelte meg a kormányzati munkát.

A választás utáni helyzet és a kormányprogram

A választás utáni koalícióról való tárgyalások során megmutatkozott, hogy a magyarok kormányzatba való bevonását leginkább a Szlovák Demokratikus Koalícióba (SZDK) tömörült pártok (kereszténydemokraták, Demokratikus Unió, Demokrata Párt, szociáldemokraták, zöldek) támogatják, és a leghatározottabban a Demokratikus Baloldal Pártja (DBP) van ellene.

A szlovákiai magyarok és politikusaik több éves politikai viselkedése alapján kialakult az a vélemény, hogy a MKP és a magyar választók mindig a legdemokratikusabb megoldásokat támogatják, a leginkább integráció-pártiak, a legfegyvelmezettebbek a parlamentben. Ilyen alapon szeretne volna őket a kormányból kizárni a Demokratikus Baloldal Pártja, mondván, hogy a magyarok végrehajtó hatalmi pozíció nélkül is megteszik, amit kell, fölösleges (és veszélyes) őket kormányzati pozícióhoz juttatni. A SZDK és a Polgári Egyetértés Pártja (PEP) mint koalíciós partnerek azonban kitartottak amellett, hogy a magyarok is legyenek a kormány tagjai, és hogy a kormány négyes koalícióban (SZDK, DBP, MKP, PEP) álljon fel.

A koalíciós tárgyalások során a magyarok cáfolták azokat a DBP-vádakat, hogy a beneši dekrétumok és a bősi erőmű kérdését meg kívánják nyitni, és azt is kijelentették, hogy nem akarnak minden áron a kormány tagjai lenni, csak akkor, ha partnerként vehetnek benne részt. Az 1998. szeptember 25–26-i választást követően a koalíciós szerződést egyhavi tárgyalás után, 1998. október 28-án írták alá. A négyes Mečiar-ellenes koalíció a 150 tagú parlamentben 93 mandátummal alkotmányos többséget szerzett.

Már a kormánypozíciók elosztásánál kialakultak az első konfliktusok. A magyarok által igényelt partneri viszony már itt veszélybe került. Nem sikerült megszerezniük a földművelésügyi tárcát, amelyet a Demokratikus Baloldal Pártja kapott meg azzal az indokkal, hogy a mezőgazdaság és a dél-szlovákiai mezőgazdasági területek stratégiai jelentőségűek a szlovák állam számára. Ebből világossá vált, hogy „stratégiai jelentőségű” kormányzati pozícióhoz a magyarok nem juthatnak hozzá. A tárca élére Pavel Koncoš állt, aki éppen a mezőgazdaság és a földalap politikai, szakmai és személyi kérdéseivel kapcsolatban 1999 eleje óta hadiállapotban van a magyar koalíciós „partnerrel”. Koncoš a koalíciós megállapodással ellentétben és a magyarok ellenére nevezte ki a Földalap élére a saját maga által preferált személyeket, és elutasított minden magyar személyi javaslatot. A MKP politikusai azonban folyamatosan ügyeltek arra, hogy a politikai és személyes viták ne veszélyeztessék a koalíció stabilitását.

A hatalmi pozíciókat minden esetben úgy osztották el, hogy a magyarok a lehető legkevesebbet kapják. A három legmagasabb állami funkciót (köztársasági elnök, parlamenti elnök, kormányfő) is így osztották el (holott a megkapott szavazatok alapján sorrendben a harmadik erőt képviselték). A kialakult koalíción belül olyan ad hoc „szövetségek” alakultak ki, amelyek a különböző problémaköröket illetően belső harcra épültek. Így a kisebbségi jogokat illetően a kormánykoalíció szlovák tagjai egymással szövetséget kötöttek a MKP-val szemben. (Mesežnikov 1999–2000, 37.) Különösen szembeötlő a Magyar Koalíció Pártja és a Demokratikus Baloldal Pártja közötti permanens konfliktus.

A MKP programjának a kisebbségi követelésekre vonatkozó nagyobbik része bekerült az új kormányprogramba, de maga a kormányprogram nem teljesült. Nem véletlen, hogy a MKP politikusai folyamatosan azt követelik koalíciós partnereiktől, hogy tartsák magukat a koalíciós szerződésben és a kormányprogramban meghirdetett feladatokhoz. Olyan kormányzati funkciókat megkaptak, amelyekből befolyásolhatják a kisebbségi problémák szlovákiai megoldását és az európai integrációban való előremenetelt. A legmagasabb szinten a kisebbségi és emberi jogi kérdésekben foglaltak el olyan irányítási pozíciókat, amelyeket éppen a választás után hoztak létre. Közöttük a legjelentősebb Csáky Pál miniszterelnök-helyettesi posztja. A másik a parlament kisebbségi jogi bizottságának elnöki tiszte, amelyet A. Nagy László kapott meg. Ezek a posztok szlovák elemzők szerint kisebbségi ügyekben stratégiai fontosságúak, és betöltésüket az új szlovák kormány a magyarokra bízta, amivel jóakarátát demonstrálta. Kitágult az intézményes keret a kisebbségi problémák megoldására, és kiküszöböltek néhány (bár nem minden) hiányosságot az államnak a kisebbségekkel szembeni politikájában. A kormányhivatalban is külön szekciót hoztak létre a kisebbségi jogok és a regionális fejlesztés témájában. A kulturális és az iskolaügyi minisztériumban kisebbségi részlegeket szerveztek, valamint átalakították a kormány Kisebbségi Tanácsát úgy, hogy az valóban képviselje a kisebbségeket. Dzurinda kormánya programjában (1998. november) meghirdette, hogy feltérképezi az emberi és kisebbségi jogok helyzetét a Szlovák Köztársaságban, és ezen eredmény alapján döntenek arról, hogy csatlakozzanak-e további nemzetközi konvenciókhoz, hogy alkotmányos vagy egyéb törvényt elfogadjanak-e a kisebbségek helyzetére vonatkozóan.

A magyarok követelései között (majd a kormányprogramban) szerepelt, hogy meg kell oldani a kisebbségi nyelvű iskolák oktatóinak előkészítését, a nemzetiségi nyelvű teológusok, papok, kulturális és művelődési alkalmazottak felkészítését a kisebbség nyelvén, és ehhez a létező egyetemi keretek között megfelelő intézményi színvonalat kell biztosítani, valamint ratifikálni kell a kisebbségi és regionális nyelvek európai kartáját. Ezeket az igényeket a kormányprogram szerint a kormányzati ciklus második évében teljesíteni kellett volna. A MKP a nagy alkotmánymódosítás támogatását ezek teljesítéséhez kötötte. A magyarok számára fontos volt az alkotmány teljes módosítása és az, hogy az **alkotmány preambulumát** a polgári elv alapján fogalmazzák újra, nem pedig a nemzeti elv alapján. Kifogásolták az alkotmány egyes kitételeit a bíraskodással, a kisebbségi jogokkal, az Alkotmánybírósággal és az ombudsman intézményének hiányával kapcsolatban. Szerették volna, ha az alkotmányba bekerül a **nevesítetlen földek önkormányzati tulajdonba adása**, de elfogadták volna azt is, ha ennek szabályozására egyszerű törvényt alkotnak.

A választás eredményét a magyarországi hivatalos politika úgy üdvözölte, mint ami reményt ad a visegrádi együttműködés megerősítésére és arra, hogy Magyarországgal közösen lépjen fel az integráció érdekében. A magyar fél pozitívan reagált arra a tényre is, hogy a koalíciós tárgyalásokba bevonták a Magyar Koalíció Pártját. Tartózkodó álláspontot képviseltek azzal kapcsolatban, ahogyan a Demokratikus Baloldal Pártja kifogásolta a magyarok lehetséges kormányzati lehetőségeit. A magyarok kormányba való beemelése a legmagasabb szinten teremtette meg a jó szlovák–magyar hivatalos viszony politikai és személyi alapfeltételeit. 1998. novemberől a szlovák–magyar kapcsolatok szorosabbá váltak, és megkezdődtek az alapszerződésben lefektetett kapcsolati és kölcsönösségi elvárások gyakorlati megvalósításai, közöttük elsősorban a vegyes bizottságok felállítása és működtetése. A bösi erőmű körüli feszültségek is lecsillapodtak, az együttműködés többféle szintje és formája valósult meg.

Az EU külön üdvözölte, hogy a MKP része a szlovák kormánykoalíciónak, a választás után pedig hangoztatta, hogy Szlovákiának teljesítenie kell a koppenhágai politikai kritériumokat, közöttük elsősorban a **kisebbségi nyelvhasználati törvény** elfogadását. Brüsszelben érzékelték azt a feszültséget, ami a MKP és a kormánykoalíció szlovák része között fennállt, de egyértelművé tették, hogy a kisebbségi nyelvhasználati törvény elfogadása és a szlovák kisebbségi politika javulása az egyik fő kritériuma annak, hogy az Unió meghatározza azt az időpontot, amikor elkezdődhetnek az intenzív tárgyalások a csatlakozásról.

A parlamenti pártok viszonya a magyarokhoz

A koalíciós pártok közül a **kereszténydemokraták (KDM)** voltak azok, akik az elmúlt évtizedben a leginkább készek voltak parlamenti ellenzéki keretek között összefogni a magyarokkal, ha elfogadott törvényeket, rendelkezéseket demokrácia-elleneseknek tartottak. Elnökük, J. Čarnogurský több ízben bírálta Mečiar harmadik kormányát annak magyar kisebbség elleni politikája miatt, ugyanakkor éppen ő tiltakozott az ellen, hogy a magyar helyi önkormányzatok olyan rendeleteket hozhassanak, amelyekkel lehetetlenné teszik pl. Komáromban a Cirill–Metód-emlékmű köztéri felállítását. 1999-ben és 2000-ben a kereszténydemokraták elnöke mint az EDU alelnöke ezért megátolta a MKP felvételét (nem támogatta egyúttal Mečiar Demokratikus Szlovákiáért Mozgalmának felvételét sem).

A szlovák kormánykoalíció pártjai közül a **Demokrata Párt (DP)** viszonya a magyar pártokhoz és a magyar kisebbséghez a legdemokratikusabb, legliberálisabb, legvilágosabb és legeggyértelműbb. Ők voltak a Mečiar-kormányzatok kisebbségi és magyarellenes politikájának legkövetkezetesebb bírálói. Támogatták a magyarokat az alkotmánymódosításra vonatkozó legtöbb követelésükben, ide értve a preambulum polgári jellegűvé tételét is. Támogatták a kisebbségi nyelvhasználati törvény módosításának igényét is. 2000 szeptemberében, amikor a MKP képviselői előrevetítették annak lehetőségét, hogy kilépnek a koalícióból, ha a koalíciós partnerek nem veszik figyelembe követeléseiket, a Demokrata Párt jogosnak ítélte meg a MKP követelését a **nevesítetlen földek átruházására, a Kisebbségi és Regionális Nyelvek Kartájának elfogadására** vonatkozóan, de az ún. „komáromi megye” létrehozására vonatkozó igényét „indokolatlannak” tartotta. A Demokrata Párt és a Polgári Egyetértés Pártja volt a leghatározottabb abban, hogy a MKP a szlovák kormánykoalíció tagja legyen az 1998-as választás után.

A Demokratikus Koalíció Pártja támogatta a magyar igényt a nevesítetlen földek önkormányzati tulajdonba való átadására, és e kérdésben szemben állt a Demokratikus Baloldal Pártjával, de nem volt képes érvényesíteni álláspontját a kormánykoalíción belül. A kérdés megoldását a koalíciós partnerek több évre elhalasztották. **A magyarok követeléseivel kapcsolatos minden vitás kérdés megoldása függőben maradt, kivéve a kisebbségi nyelvi karta ratifikálását.** (A szlovák kormányok, így a Dzurinda-kormány is, a kartával kapcsolatban a minimalista álláspontot foglalják el arra vonatkozóan, hogy abból mit és mennyit fogadjanak el, nem kívánnak többet adni, mint amennyit a szlovák törvényi szabályok megengednek.)

A **Demokratikus Baloldal Pártja (DBP)** vezető politikusai (köztük elsősorban R. Fico és P. Koncoš) elleneztek, hogy a MKP kormányzati pozícióba kerüljön. Magyarok nélküli szlovák kormányt szerettek volna, hisz a magyarok ellenzékben is megszavaznak mindent, ami demokratikus, s nem fognak össze az új szlovák ellenzékkel. Mivel a másik két párt (SZDK, PEP) határozottan megkívánta, hogy a magyarok is kormányra kerüljenek, a DBP egy darabig ingadozott abban a kérdésben, hogy ő maga a kormánykoalíció tagja legyen-e, mivel arra törekedett, hogy a kormánykoalícióban erősebb pozíciót vívjon ki magának, mint amilyen a parlamenti választás alapján megilleti. (Ez egyébként sikerült is nekik, mert egy kormányzati poszttal többet kaptak, mint amennyi járt volna nekik.)

A magyar kártyát tehát nemcsak az ellenzékbe került nacionalista pártok, hanem ez a párt is szívesen forgatja saját hasznára. 1999 elején kirobbant a vita a DBP és a MKP között a Szlovák Földalap vezető posztjainak betöltéséről, valamint a nevesítetlen földeknek a községek tulajdonába való átadásáról. Koncoš miniszter szerint ez a megoldás csak a dél-szlovákiai magyaroknak előnyös (ami nem igaz, mert a 458 ezer hektár nevesítetlen földből csak 131 ezer hektár található a vegyes lakosságú járásokban). Ezeket a kérdéseket a magyar politikuskok a koalíciós szerződésre és a kormányprogramra hivatkozva úgy szerették volna megoldani, hogy az a magyar érdekeket is figyelembe vegye. Koncoš mezőgazdasági miniszter a magyarok kizárására irányuló törekvését ideológikus érvekkel indokolta, például azzal, hogy a magyar politikuskok revízióra és a beneši dekrétumok eltörlésére törekszenek. (A DBP politikai köpönyegforgatására jellemző, hogy a demokratikus ellenzéki erők közül ők voltak az egyetlen párt, amely tárgyalt Mečiarral az új kormánykoalíció létrehozásáról.) A magyar koalíció politikusainak a kormányzás első két évében a Demokratikus Baloldal Pártja politikusaival (Fico, Koncoš, Fogaš) alakult ki permanensen feszült viszonya, a kormányzás második felétől csatlakoztak hozzájuk a Polgári Egyetértés Pártjának politikusai is (pl. Hamžík személyében).

R. Fico a DBP-ből való kilépése és új pártja (Smer) létrehozása után is folyamatosan támadja a Magyar Koalíció Pártját, amelyet olyan regionális pártnak nevez, amely nem képes az egész ország érdekeit szem előtt tartani. A Demokratikus Baloldal Pártja volt az, amely **a leghatározottabban ellenezte a közigazgatási reform** beosztására, a területi egységek határaitra vonatkozóan azt a tervezetet, amelyet a magyarok elfogadtak volna (a 12+12 megoldást). A pártnak a magyarokkal szembeni elutasító magatartása miatt a MKP a baloldaliakat olyannak jellemezte, akik a legnagyobb részben felelősek a kormánykoalíció belüli feszültségek és konfliktusok kialakulásáért.

Amikor a Szlovák Demokratikus Koalíció (SZDK) tagpártjai között felerősödtek a politikai ellentétek és a párt kezdett szétesni, a Demokratikus Baloldal Pártja arról kezdett beszélni, hogy a koalícióban új erővonalak alakultak, és a DBP lett a legerősebb, ezért újra kell tárgyalni a koalíciós szerződést. A DBP az a párt, amely a szlovák pártpolitikában mind ellenzéki, mind kormánypártként sajátos szerepet tölt be: ellenzéki pártként is önálló politikát folytatott, és nem csatlakozott a parlamenti ellenzék szövetségéhez, a kormánykoalícióban belül is koalíciós ellenzéként tevékenykedik.

A két parlamenti ellenzéki párt, Mečiar Demokratikus Szlovákiáért Mozgalma (DSZM) és a Szlovák Nemzeti Párt (SZNP) határozott kisebbség- és magyarellenes álláspontot képvisel. 1999-ben népszavazást kezdeményeztek a kisebbségi nyelvhasználati törvény ellen, amit a köztársasági elnök nem írt ki mondván, hogy általános emberi és kisebbségi jogokról népszavazást nem lehet kiírni, valamint hogy a kisebbség nyelvhasználati jogait a hivatalos érintkezésben a szlovák alkotmány is magában foglalja. A két párt ellenezte a kétnyelvű bizonyítványok visszaállítását. Az elnökválasztási kampányban ezen az alapon próbálták meg a szlovák társadalmat Mečiar oldalára állítani. R. Schuster ugyanis Mečiarral szemben éppen a magyarok szavazatainak segítségével nyerte meg a választást.

A Szlovák Nemzeti Párt határozottan ellenzi a magyarok kormányban való részvételét, mert ez szerintük a szlovák államiság ellen irányul, a magyarok ugyanis nem tudnak és nem akarnak lemondani irredenta törekvéseikről. Folyamatosan támadják és vádolják a szlovák kormányt, hogy a magyar irredentizmus expanziós politikáját támogatja. A magyarok kormányban való részvétele annyira irritálja a Szlovák Nemzeti Párt vezetőit, hogy volt elnökük, Ján Slota 1999 márciusában arra hívta fel a szlovákokat, hogy üljenek tankokba, és rombolják le Budapestet. Mostani elnöküjük, Anna Malíková kedvenc témája pedig az, hogyan lehetne Dél-Szlovákia (a magyarok által is lakott terület) etnikai összetételét megváltoztatni. Ennek eléréséhez 1999 áprilisában példaként emlegette a szerbek koszovói politikáját is. Az esztergom–párkányi híd felépítését is azért ellenzik, mert azzal lehetőséget teremtenek a magyarok számára, hogy lerohanják Szlovákiát.

A SZNP a magyarokkal szemben a szlovák nemzeti és állami érdekeket védi, amelyek nem olyanok, hogy a magyarok a szlovák kormány tagjai lehessenek. A magyarok ugyanis, úgy mond, a kormányban nem a szlovák érdekeket, hanem Magyarország érdekeit védik. 1999 februárjában a kormány működését úgy jellemezték, mint ami a MKP választási programjának teljesítését szolgálta. V. Moric képviselő Schuster megválasztásával kapcsolatban katasztrófának nevezte azt, ha Szlovákiában a mérleg nyelvét olyan pártok adják, amelyek választói magyarul beszélő szlovákok.

A magyarellenes retorikát a párt az alkotmánymódosítás elfogadásakor és a közigazgatási reformról szóló parlamenti vitában és szavazásnál forgatta a legélesebben. A parlamentbe bevitt transzparenssekkel is arra hívta fel a figyelmet, hogy mindkét törvény a dél-szlovákiai magyarok autonomista követelésének teljesítését jelentik, és előrevetítet-

te a szlovák nemzet halálát, a szlovák állam végét. Természetes, hogy a parlamentben minden olyan törvényt elleneztek, amit a magyarok nyújtottak be.

A parlamenti vitákban a Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom nacionalista politikusai a Szlovák Nemzeti Párttal együtt szokták kifejezni magyarellenességük okait, amelyek a területféltésre és az autonómia-ellenességre épülnek. (Pl. hogy a magyarokat minden módon meg kell gátolni abban, hogy autonómiát hozzanak létre, mert akkor elszakíthatják Dél-Szlovákiát, és Magyarországhoz csatlakoznak; vagy hogy a terület etnikai összetételét és arányait már régen meg kellett volna változtatni, nem megengedve, hogy ott a magyarok többségben élhessenek.) A magyarok politikai és területi egységesülésével szembeni félelem felkeltése, szítása és ébren tartása a SZNP állandó témája, egyik létalapja. Ez határozza meg minden politikai lépésüket, stratégiájukat és taktikájukat. Ez érvényesül a közigazgatási reformmal kapcsolatos álláspontjaikban is. Ellenzik a helyi önkormányzatok európai kártájának aláírását és az ország 12 közigazgatási egységre osztását, mert ezeket a Magyar Koalíció Pártja etnikai követeléseire való engedményként értékelik. (A párt vezetői nyíltan tiltakoztak az ellen, hogy Schuster köztársasági elnök a magyar parlamentben beszédének egy részét, néhány udvariassági mondatot, magyarul mondta el.)

A DSZM a magyarellenességet a parlamenti erőviszonyok megváltoztatására használja. Folyamatosan arra törekszik, hogy előrehozott választásokat csikarjon ki, hogy politikailag destabilizálja az országot, és hogy az amúgy sem egységes kormánykoalícióban minél több nézeteltérést indukáljon. Bojkottálja a parlamenti munkáját, polgári nyugtalanságot kelt.

Az elmúlt három év során az ellenzék tizenkétszer próbált meg bizalmatlansági indítványt beterjeszteni a kormánytagok ellen. A magyar kormánytagok közül leggyakrabban az emberi és kisebbségi jogokért és regionális fejlesztésért felelős Csáky Pált próbálták meg leváltatni (elsősorban a roma kivándorlás miatt), de hevesen támadták Bugár Bélát is mint a parlament egyik alelnökét.

R. Schuster a magyar területek szavazóinak segítségével nyerte meg a köztársasági elnökválasztást. A szlovákiai magyarok 97 százalékban Schusterre szavaztak, és ez jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy V. Mečiarral szemben megnyerje az elnökválasztást. A MKP a köztársasági elnök személyének kérdésében egyértelmű és világos volt (amit a koalíció más tagjairól nem lehet elmondani), és Schusterrel szembeni fenntartásaikat csak megválasztása után, annak politikáját bírálva hangoztatták. A köztársasági elnök ezek után mégis megtette, hogy amikor a koalícióban lévő politikai erők vezetőivel tárgyalt, nem hívta meg a MKP vezetőit.

A kormánykoalíció működésének jellemzői

A magyar kisebbség részvétele a szlovák kormánykoalícióban **folyamatos politikai feszültséget okoz a szlovák politikai elit soraiban**. A koalíción belüli feszültségek elsősorban a nagy horderejű, a magyarokat is érintő törvények és szabályozók kapcsán erősödnek fel. Az **1999-es költségvetésben** pl. úgy rendelkeztek a kisebbségi kultúrák támogatására járó pénzről, hogy a teljes összeg elosztásáról a területi hivatalok döntöttek volna. A magyarok ahhoz ragaszkodtak, hogy az összegek közvetlenül a kisebbségi kulturális programokhoz kapcsolódjanak. Mivel a koalíciós partnerek ellenálltak ennek az igénynek, a magyarok bojkottálták a parlamenti üléseket, ami miatt azok szavazóképtelenek lettek. A magyar nyomásgyakorlás eredményeként a koalíció szlovák része elfogadta az MKP javaslatát.

A következő elvi jelentőségű összetűzés a koalíciós partnerekkel az 1999 júliusában elfogadott **kisebbségi nyelvhasználati törvény** ügyében robbant ki. A kormány betervezését ugyanis a magyarok elfogadhatatlannak tartották. A parlamentbe két verzió került be, az egyik a kormány tervezete, a másik a MKP javaslata volt. Ebbe a verzióba ugyanis a koalíciós tagok semmilyen magyar javaslatot nem ültettek be. Ennek alapján természetesnek tekinthető, hogy a magyarok tervezetét már az első olvasatban elutasította a parlament, a magyarok pedig nem szavaztak a kormány törvényjavaslatáról, mivel azonban az ellenzékiek bojkottálták a törvény parlamenti tárgyalását, a magyarok jelenléte a szavazáson lehetővé tette, hogy a törvényt elfogadják. Így a magyar képviselők a parlamentben elutasították azt a tervezetet, amit a saját kormánykoalíciójuk az ő tiltakozásuk ellenére készített és fogadtatott el a parlamentben. (Az ilyenfajta paradox helyzet, amely ambivalenssé teszi a magyarok kormányzati szerepét, többször megismétlődött.) A törvény ugyan lehetővé teszi a kisebbségi nyelvek használatát a hivatalos érintkezésben, de nem veszi figyelembe a MKP igényeit ezzel kapcsolatban, és nem rendezte a kisebbségi nyelvhasználat kérdését komplex módon. A vita a törvény alkalmazását tekintve a kisebbségi lakosságárány mértékében kulminált. A kormánykoalíció 20 százalékot javasolt, az MKP a tíz százalékot. Ezen túlmenően az MKP a hivatalos nyelvhasználatot gát a hivatali érintkezésen kívül ki akarta terjeszteni az iskolákra és a kultúrára.

A magyar kisebbségnek számos jelentős kifogása volt az elfogadott törvénnyel szemben, de a szlovák politikai elit ezzel nem sokat törődött, mert számára az volt fontos, hogy olyan törvényt fogadjon el, amivel a magyarok teljes mértékben elégedettek. A törvény elfogadása volt az EU-csatlakozásról szóló tárgyalások megkezdésének utolsó koppenhágai kritérium-feltétele. Az elfogadott kisebbségi nyelvhasználati törvényt a szlovák elemzők úgy értékelték, mint amely javította a kisebbségi jogok végrehajtásának törvénykezési alapját. (Mesežnikov, 1999–2000, 22.) Ugyanígy értékelték az iskolaügyi törvényt és a nyelvtörvényt, valamint az iskolaigazgatási törvény 1999-es módosítását, amelyek lehetővé tették a kétnyelvű bizonyítványok kiosztását, valamint az iskolai ügyek adminisztratív kétnyelvűségét a nemzetiségi iskolákban.

A MKP képviselői azt kérték a köztársasági elnöktől, hogy ne írja alá a kisebbségi nyelvhasználati törvényt, mert az a kisebbségi jogok végrehajtása szempontjából nem elegendő, de Schuster 1999 júliusában, Brüsszel jóváhagyásával, mégiscsak aláírta.

A nyelvi jogokkal kapcsolatosan ez a kormányzat is tett lépéseket a szigorú nyelvtörvényhez való visszatérésre. A kulturális miniszter (M. Kňažko) 2000 augusztusában koncepcionálisan vissza akart nyúlni az 1995-ös állami nyelvtörvényhez, és büntetni kívánta e törvény megszegését. Elkészített indoklásában a vegyes lakosságú területeken, a nemzetiségi iskolákban a szlovák nyelv oktatásának és használatának szigorú felügyeletére szerette volna helyezni a hangsúlyt. A javaslat ellen tiltakozott a MKP, és a koalíciós partnerek sem támogatták, csak az ellenzékiek.

2001 februárjában elfogadták a **nagy alkotmánymódosítást**, amellyel kapcsolatosan a magyarok mint koalíciós partner szerették volna, ha a szlovák alkotmány nemzetállami hangzású preambulumát olyanná formálják, amely jobban megfelel a polgári állam alkotmányának. A szlovák kormánykoalíció pártjainak nagyobbik részénél ez az igényük sem talált megértésre. A magyarok szerették volna, ha az alkotmányba bekerül a nevesítetlen földeknek a községek tulajdonába való átvitelére vonatkozó rendelkezés, de ezzel sem voltak sikeresek.

A nyomásgyakorló módszerek alkalmazására az MKP részéről 2000 nyarán került sor először, amikor a regionális közigazgatási reform törvénye került napirendre. A Csáky Pál által megfogalmazott stratégiai célok között szerepelt a közigazga-

tási reform elfogadása, a szlovákiai magyar nyelvű felsőoktatás megalapozása és a nevesítetlen földeknek a községek tulajdonába való átadása. A közigazgatási reform kérdése tehát stratégiai kérdés volt a magyarok számára, és előre jelezték, hogy ha nem ilyen értelmű lesz a reform, akkor ők kilépnek a kormányból.

A magyarok a közigazgatási reform kérdésében sem jártak sikerrel. A téma 1991 óta napirenden van, és a tétje az, hogy milyen területi egységeket hoznak létre, azok milyen jogkörökkel bírnak, hogy a területek (megyék) határai hol húzódnak, valamint hogy e területeken a magyaroknak mekkora befolyása lehet. A reform a szlovák oldalon mindig aszerint módosult, hogy milyen erős volt a magyarkomplexus, és hogy a magyar kártyát ki milyen szempontból kívánta megjárni. A közigazgatási reform tervezetével kapcsolatos problémák lényege az, hogy a közigazgatási határokat hol húzzák meg, és ennek alapján hogyan oszlik meg a szlovákiai magyar lakosság a területi önkormányzat szempontjából. A koalíciós partnerek nagyobbik része (és a teljes ellenzék is) arra törekedett, hogy a területi beosztás olyan módon történjen meg, hogy a magyarok egy járásban se kerülhessenek önkormányzati választás alapján túlsúlyba vagy döntési helyzetbe. Ezért azt a magyar törekvést, hogy a Csallóközben jöjjön létre hat olyan járás mint egy területi egység, amelyekben a magyarok vannak túlsúlyban (ez lett volna az ún. komáromi megye).

Az 1998-as választás után az új parlament az eredetire módosította az önkormányzati választási törvényt, és ezzel elhárította a törvényből azokat a kitételeket, amelyek diszkriminálták a nemzetiségi jelölteket. Az előző kormány ugyanis 1998 júliusában úgy módosította a törvényt, hogy a nemzetiségileg vegyesen lakott területeken etnikai kvótákat vezetett be. A Magyar Koalíció Pártja folyamatosan hangsúlyozta, hogy az önkormányzatiság elvének és gyakorlati lehetőségeinek megerősítésével a nemzeti kisebbségek helyzetét kívánja javítani. A többszintű önkormányzatiság mellett tette le a voksot, ami összhangban van a szubszidiaritás elvével és a közigazgatás decentralizálásának követelményével, valamint a regionalizálás integrációs követelményével is. A közigazgatási reform gyakorlati megvalósítását az állami hatalom megosztásának egyik legfontosabb feltételként tartja számon. *A helyi és a regionális önkormányzatok megerősítése és jogköreinek kiszélesítése tehát a magyar párt programjainak hangsúlyos részét képezték és képezik.* Ezért a 2001 júliusában elfogadott közigazgatási reformot olyan fontosnak tartotta, hogy összekötötte a kormányban maradással vagy kiválással.

Az ún. „komáromi megye” törvényjavaslatának lényege az volt, hogy hat délnyugat-szlovákiai járásban a magyar nemzetiségűek jussanak többséghez. Ezért ezt minden szlovák párt mint etnikailag motivált javaslatot elutasította. De a MKP kitartott javaslata mellett, és előre jelezte, hogy elutasítása esetén kilép a koalícióból. A kormány területi közigazgatási beosztási reformja nem számolt egyetlen olyan régióval sem, amelyben a magyarok lennének többségben. A területi közigazgatási reform körüli súlyos nézeteltérések miatt a parlamenti döntést elhalasztották 2001 tavaszára. Így került sor arra, hogy 2001 júliusában olyan törvényt fogadjanak el, amely a magyarok felháborodását és lehetséges kilépését a koalícióból felszínre hozta. (A törvény elfogadása egyébként az EU-integrációs tárgyalások előmenetelének egyik feltétele is volt.)

A MKP tehát követeléseit 2000-ben kezdte élesen megfogalmazni, amikor világossá vált, hogy a koalíciós partnerek nem támogatják az ő igényeiket, miközben a magyar párt gyakorlatilag minden közös koalíciós lépést támogatott, amit a társadalmi-gazdasági kérdésekben felvetettek. Ezért kijelentették, hogy **az alkotmánymódosítást akkor támogatják, ha aláírják a Regionális és Kisebbségi Nyelvek Kartáját, ha törvényileg biztosítják a nevesítetlen földek községi tulajdonba való átruházását, és a nyitrai magyar kar felállítását.** A karta ratifikációs vitája a koalíción belül arról folyt, hogy Szlo-

vákiának a karta mely rendelkezéseihez kellene csatlakoznia, melyekre kellene kötelezettséget vállalnia. **A pedagógusok kisebbségi nyelven való képzését illetően nézeteltérés volt arról, hogy önálló magyar kar jöjjön-e létre Nyitrán, amit a MKP szeretett volna, vagy pedig elegendő, ha a létező karokon belül nemzetiségi részlegeket hoznak létre.** E követelések közül csak a nyelvi Karta aláírása született meg, de a magyarok támogatták az alkotmány módosítását. A nevesíttelen földek ügyében a megoldást a koalíció kitolta 2002 utánra, a Földalap személyi kérdésében pedig a MKP elfogadta azt a kompromisszumot, hogy képviselőjét nem nevezik ki a Földalap élére, hanem az igazgató tanács élére párton kívüli szakembert neveznek ki, akit a MKP jelöl.

A Magyar Koalíció Pártja a belső konfliktusok, feszültségek ellenére stabil politikai erő hírében állt. A többi koalíciós párttól eltérően, amelyek belső vitái folyamatosan kikerültek a nyilvánosság elé, a MKP ezt nem engedte meg magának, vagy csak minimális mértékben. A koalíción belüli viták számtalan esetben arról szóltak, hogy tartsák be azokat a megállapodásokat, a koalíciós szerződést, a megállapodott játékszabályokat, amelyeket a koalíciós partnerek lépten-nyomon felrúgnak. Minden koalíciós partner tett olyan lépéseket, amelyeket ilyen barátságtalan cselekedetnek lehet tekinteni. A magyarok a kormányban gyakran hangoztatták a koalíciós együttműködés szabályainak betartását. Gyakori kifogásuk volt az is, hogy nem veszik figyelembe az egyes tagok prioritásait. A magyar szempontból fontos vagy kulcsfontosságú jogi normák egyeztetésénél vagy ignorálták a magyar igényt, vagy a kérdés lényegét érintő súlyos kompromisszumokra kényszerítették őket. A magyarok 1999 óta többször érezték úgy, hogy a koalíción belül ellenzékbe szorultak. A konfliktusok nem csupán a magyarok igényeivel kapcsolatosan merültek fel, hanem általános elvi politikai kérdésekben is.

Szlovák politikusok és megfigyelők gyakran hangoztatták, hogy a kormánykoalíció legpéldásabb pártja a MKP, mert a koalíció stabilitásának egyik legfontosabb biztosítója, és példás a belső összetartása és egysége, fegyelmettsége is. Ez nemcsak a kormánykoalícióban való viselkedésre vonatkozott, hanem a parlamenti fegyelemre is.

Olyan megoldásokra törekedett, amelyek nem gátolják meg a koalíciós együttműködést, de egyúttal nincsenek teljesen ellentétben saját legfontosabb céljaival. Mivel a komáromi megye kérdésében nem tudtak megegyezni, ezért 2001 márciusára halasztották a regionális önkormányzatokról való döntést. Ennek az volt a veszélye, hogy az erre vonatkozó törvények elfogadása úgy elhúzódik, hogy megvalósítását már nem tudják megoldani a kormányzati ciklus végéig.

A társadalom véleménye

A magyaroknak a kormánykoalícióban való részvételére vonatkozóan megjelentek közvélemény-kutatások is, amelyek a szlovák–magyar viszony általános trendjét tükrözték. 1999 elején a MKP betagozódását a kormányba a megkérdezetteknek mindössze 36 százaléka tartotta helyes lépésnek, és 53 százalék gondolta helytelennek. Hasonló volt az arány a kétnyelvű bizonyítványok bevezetésével kapcsolatban is. Helyesnek tartotta 36 százalék, helytelenítette 51 százalék. (Bútorová–Gyárfášová–Velšic, Verejná mienka, Slovensko 1998–1999, 240.) A szlovák kormánykoalíció pártjainak támogatói közül a várakozásokat illetően a legoptimistábbak a SZDK és a MKP hívei voltak, s a másik két koalíciós párt támogatói a koalíció összetartását és kitartását illetően sokkal szkeptikusabbnak bizonyultak.

A szlovákiai magyarok az 1998-as választás után úgy vélekedtek, hogy a MKP kormányzati pozíciójával kulcsfontosságú változásokra van lehetőség. Ezzel a magyarok is

részt vehetnek a Szlovákia fejlődési irányáról való döntésben. A magyar kisebbség bizalma e kormányzat iránt megnőtt. Amíg a harmadik Mečiar-kormány iránt a szlovákiai magyaroknak mindössze 3 százaléka volt bizalommal, addig az új Dzurinda-kormány iránt 76 százalékos volt a magyarok bizalma. A felmérés azt is kimutatta, hogy körükben a parlament iránt és a társadalom fejlődési irányára vonatkozóan is növekedett a bizalom. A szlovákiai magyarok 91 százaléka helyeselte a magyaroknak a kormányba való bejutását, míg ugyanezt a szlovákoknak csak 30 százaléka helyeselte, és 59 százaléka helytelenítette. A magyarok a kétnyelvű bizonyítványok visszaállítását is 92 százalékban fogadták el, a szlovákoknak pedig mindössze egyharmada tette ugyanezt. (Bútorová–Gyárfášová–Velšic, Verejná mienka, 1998–1999, 261.)

A szlovákiai magyar és a szlovák társadalom között a magyarok kormányzati részvételét illető megítélések is jelentősen eltérnek. Arra vonatkozóan, hogy fennmarad-e a kormánykoalíció a négyéves ciklus végéig, a magyarok 61 százaléka, a szlovákoknak pedig mindössze 39 százaléka válaszolt igennel. 13, illetve 43 százalék gondolta azt, hogy a kormánykoalíció nem viszi végig a négy évet. (uo.)

A magyaroknak a kormányban való részvételére vonatkozó társadalmi felmérések azt is kimutatták, hogy a kormánykoalíció szlovák pártjainak szlovák támogatói, illetve az ellenzék szlovák támogatói hogyan viszonyulnak a magyaroknak a kormányban való szerepléséhez. 1999 januárjában a SZDK, DBP és PEP hívei szerint a MKP bevonása a szlovák kormányba 58 százalékban helyes volt, 32 százalékban helytelen, 11 százalék nem tudta ezt megítélni. Az egyes pártok közötti különbségek egyenes arányban vannak azzal, ahogyan e pártok a magyarokhoz a kormányban viszonyulnak. A SZDK hívei 69 százalékban helyeselték, 21 százalékban nem helyeselték ezt, és 10 százalékban nem tudták meghatározni. A Demokratikus Baloldal Pártja (45 százalék mellette, 44 százalék ellene, 11 százalék nem tudta) és a Polgári Egyetértés Pártja (43 százalék mellette, 45 százalék ellene, 12 százalék nem tudta) hívei tartózkodóbbak voltak a magyarok kormányzati szerepét illetően (uo. 262.). Voltak elemzők, akik úgy fogalmaztak, hogy a szlovákok nagyobbik része mérsékelt lelkesedéssel vette tudomásul a kormánykoalíciónak a magyar kisebbség iránti előzékeny lépéseit.

Azok a szlovák nemzetiségű polgárok, akik a kormánykoalíció pártjait támogatták, elfogadták ugyan a MKP kormányba való bevonását, de nem mindenki azonosult vele. A felmérések szerint ezt 58 százalék tartotta helyesnek, 32 százalék helytelennek tartotta. De idővel ez a tény a szlovák választók szemében enyhén pozitív irányba módosult, 66, illetve 25 százalékra. A magyar választók szinte kivétel nélkül, 97 százalékban továbbra is támogatják a magyar kormányzati szereplést. Figyelemre méltó, hogy a MKP kormányba való bevonását inkább a nők, mint a férfiak támogatják, illetve inkább a magasabbban képzettek, mint az alacsonyabban képzettek, és a városok lakói inkább, mint a falvakéi. (Bútorová–Gyárfášová–Velšic, Verejná mienka 1999–2000, 304–305.)

A szlovákoknak a magyarok kormányzati szerepével szembeni fenntartásai történelmileg meggyökeresedett óvatos vagy elutasító hozzáállásából erednek. Az 1989 óta folyamatosan végzett felmérések azt mutatják, hogy a szlovákoknak a magyar kisebbséggel szembeni állásfoglalásai összefüggenek a közvetlen tapasztalatok meglétével, illetve hiányával. A magyarokkal együtt élők előzékenyebbek és megengedőbbek a magyarokkal, mint a nem együtt élők. Az előbbiekre kevésbé hatnak a negatív előítéletek és álláspontok, mint az utóbbiakra.

A magyar kisebbségre vonatkozó nézetek alapján a szlovák politikai pártokat egy olyan skálával lehet jellemezni, ahol a legelőzékenyebb típusba tartoznak a Szlovák Demokratikus Koalíció hívei, választói és hozzájuk képest kissé lemaradva a Demokratikus Balol-

dal Pártja és a Polgári Egyetértés Pártja választói. A magyarokkal szembeni konfrontáció hívei a mai ellenzék két pártjának (Demokratikus Szlovákiáért Mozgalom, Szlovák Nemzeti Párt) szavazói. (uo.) A magyaroknak a szlovák kormányban való részvételét az ellenzéki pártokat támogatók (DSZM, SZNP) 92 százaléka elutasította.

Megjegyzendő még, hogy a magyar kisebbség a jelenlegi kormány teljesítményét sokkal jobbnak értékeli, mint a szlovák többség, holott 1998 előtt éppen fordított volt a helyzet. A magyarok e kormányzat magyarokkal szembeni kisebbségi politikáját is jobbnak érzékelik, mint a szlovákok.

Miután a magyarok bejelentették a kormányból való kiválásukat és a benmaradás feltételét (hogy 2001. szeptember végéig a parlamentnek el kell fogadnia a közigazgatási reform kompetencia-törvényét és a közigazgatással összefüggő egyéb törvényeket), egy gyorsfelmérés szerint a magyarok feltételekkel való kormányban maradását pozitívan értékeli a megkérdezettek 30,2 százaléka, negatívan 47,6 százaléka, és nem tudja 22,2 százaléka. Abban, hogy a magyarok feltételeit teljesíteni kellene, egyetért a megkérdezettek 26,7 százaléka, nem ért egyet 46,7 százaléka, és nem tudja 27,2 százaléka. (Noviny, Szlovák televízió, 2001. augusztus 26.) Az egzakt felmérések is igazolják azt a hosszabb távú trendet, hogy a szlovák társadalom egyharmada (30-35 százalék) nem magyarelles érzelmű, a kétharmada azonban igen, illetve egy részük bizonytalan a magyarok megítélésében.

A MKP kormányzati szerepének értékelése

A Magyar Koalíció Pártjának a szlovák kormányba bevétele nemcsak szimbolikus jelentőséggel bír, hanem egyúttal megdőlt egy olyan hagyományosnak mondható korlát, amelyet a kisebbségi politikai pártnak tulajdonítottak. A szlovák társadalom szemében olyan politikai erőként jelenhetnek meg, amely részt vesz és részt vállal a szélesebb értelemben vett társadalmi problémák megoldásában, és nem csupán a magyar kisebbség etnikai problémáival foglalkozik. Ez segítheti a demokratikusan gondolkodó szlovákok magyarokkal szembeni bizalmatlanságának leküzdését, ami önmagában hozzájárulhat a szlovák–magyar kölcsönösség megerősödéséhez. A MKP tevékenységének súlypontja a szlovákiai magyarok helyzetével kapcsolatos, de kormányzati szereplésük jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a közvéleményben fokozatosan kezd megdőlni az a nézet, hogy ők csupán regionális párt. Ez üzenet volt a nemzetközi politika és a szlovák társadalom felé egyaránt. Kifelé az integrációpárti politika megerősödésének, befelé a demokratikus politikai irányítás, a parlamentáris demokrácia elveinek betartására irányuló közös akaratának intézményi megjelenése volt.

A magyarok kormányban való szereplése a szlovákok szemében lassan, de módosítja a magyarokról alkotott képet. Az ár és az erőfeszítés nagy, az eredmény, a hozadék kicsi. De a legfőbb tét az integráció, az ország megítélése, és ezt tartja szem előtt a MKP. Azt, hogy ez kevés vagy sok, csak középtávon lehet megítélni. Rövid távon az ítéletek eltérőek, egymással ellentétesek. Van, aki szerint helyes volt a koalícióban maradni és kitartani benne szinte a teljes politikai arculat elvesztéséig, van, aki szerint a magyar politikai vezetés ezzel sokat veszített. A felmérések szerint azonban a szlovákiai magyarok nagyobbik része azt támogatja, hogy a magyarok maradjanak benn a koalícióban.

Az is eredmény, hogy a magyarelleség intenzitása hivatalos szinten csökkent, ami visszahatott a társadalomra is. Kevesebb idegesség, a magyarokkal kapcsolatos hisztérikus megnyilvánulás, amit korábban, az előző kormányzatok alatt a kormányzati politika

vagy az akkori koalíciós partnerek meglövegoltak. Ilyen volt például a magyar–magyar csúcs, az esztergom–párkányi híd építése vagy a státustörvény.

Bár a megtett lépések nem nagyok, mégis megindult valami, ami rendkívül fontos a szlovák–magyar viszonyban, különösen a szlovák többség és a magyar kisebbség viszonyában. Azzal, hogy a MKP tagja lett a szlovák kormánynak, és a szlovák érdekeket is képviselte és védte a magyarokkal való hivatalos politikai kapcsolatokban, a szlovákok tettek egy előzékeny lépést a magyarok felé, a magyarok pedig bebizonyították, hogy nem eleve szlovákellenesek. E lépéseket a szlovák–magyar viszony javítására megtett első biztató lépéseknek tekinthetjük.

Felhasznált irodalom

- Alner, Juraj: Integračné procesy na Slovensku (Integrációs folyamatok Szlovákiában). In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 311–332.
- Bútorová, Zora – Gyárfášová, Oľga – Veľšic, Marián: Verejná mienka (A közvélemény). In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 233–272.
- Bútorová, Zora – Gyárfášová, Oľga – Veľšic, Marián: Verejná mienka (A közvélemény). In: *Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti* (Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról). IVO, Bratislava, 2000, 281–324.
- Dostál, Ondrej: Národnostné menšiny (A nemzetiségi kisebbségek). In: *Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti* (Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról). IVO, Bratislava, 2000, 175–189.
- Hamberger Judit: *Szlovákokról és csehekről magyar szemmel.* Kalligram, Pozsony, 2000.
- Kusý, Miroslav: *Čo s našimi Maďarmi?* (Mi legyen a magyarjainkkal?), Kalligram, Bratislava, 1998.
- Kusý, Miroslav: Ludské a menšinové práva, In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 173–190.
- Lukáč, Pavol–Chmel, Rudolf–Samson, Ivo–Duleba, Alexander: Vzťahy Slovenska so susednými štátmi, Nemeckom a Ruskom. (Szlovákia kapcsolatai a szomszéd államokkal, Németországgal és Oroszországgal). In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 333–374.
- Marušiak, Juraj: Hlavné trendy v zahraničnej politike SR (A fő trendek a SZK külpolitikájában). In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti.* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 273–310.
- Mesežnikov, Grigorij: Vnútropolitický vývoj a systém politických strán (A belpolitikai fejlődés és a politikai pártok rendszere). In: *Slovensko 1998–1999. Súhrnná správa o stave spoločnosti* (Szlovákia 1998–1999. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 1999, IVO, 17–114.
- Mesežnikov, Grigorij: Vnútropolitický vývoj a systém politických strán (A belpolitikai fejlődés és a politikai pártok rendszere). In: *Slovensko 2000. Súhrnná správa o stave spoločnosti* (Szlovákia 1999–2000. Összefoglaló jelentés a társadalom állapotáról.) Bratislava, 2000, IVO, 17–124.